

Nærings- og fiskeridepartementet

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Deres referanse
Vår referanse 20/00010-398
Vår dato 02.03.2021

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten - høring

fo.no

Vi viser til henvendelse av 4. desember 2020 og oversender med dette våre innspill til NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten.

Fellesorganisasjonen (FO) er et profesjons- og fagforbund med 31.000 medlemmer. Våre medlemmer har utdanning på minst bachelornivå, og det store flertallet jobber i helse- og sosialsektoren med mennesker i utsatte livssituasjoner. Hvordan den norske velferdsstaten organiseres og fungerer, er derfor av stor betydning, både for våre medlemmer og for de borgerne som er avhengig av de tjenestene våre medlemmer yter.

Kartlegging av pengestrømmer

På denne bakgrunn var nedsettelse av Velferdstjenesteutvalget og utvalgets mandat etterlengtet. Siden vel en femtedel av velferdsstatens tjenesteyting utføres av private, er det åpenbart at en kartlegging av pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester, herunder internhandel, bruk av skatteparadis, tynnkapitalisering og utbytte, er både viktig og nødvendig, dersom man skal kunne gjøre gode valg når det gjelder å bruke private aktører til å levere offentlige velferdstjenester.

Derfor er det etter vårt syn et alvorlig faresignal når utvalget viser til store vanskeligheter i arbeidet med å få fram oversikt og tallmateriale. Dette gjelder ifølge utvalget både når det gjelder hvilke private leverandører som faktisk leverer velferdstjenester, i hvilket omfang det leveres, informasjon om eierskaps- og selskapsstrukturer, egnede data for å beregne lønnsomhet, hvordan overskudd blir disponert internt, hvorvidt skattetilpasning forekommer osv.

Denne usikkerheten og mangelen på transparens gjør at utvalget ikke kommer med noen klare konklusjoner når det gjelder eksistensen av superprofitt i sektoren, utover å slå fast at høy oppkjøpsaktivitet, høye goodwill og salgsbeløp, samt interesse fra utenlandske investorer indikerer at det er lønnsomt å investere i offentlig finansierte velferdstjenester.

Etter vår mening har derfor utvalgets arbeid nå synliggjort at det bør utvises en mye større grad av forsiktighet når det gjelder å la kommersielle aktører levere velferdstjenester til det offentlige, enn det som har vært tilfelle de siste tiårene.

Velferdstjenestenes særlige karakter

I regjeringserklæringen for Erna Solbergs første regjering fra 2013 slås det fast at

Regjeringen mener i utgangspunktet at produksjon av velferdstjenester skiller seg lite fra andre tjenester. Bruk av konkurranse stimulerer til verdiskaping, bedre tjenester og effektivisering. Det er derfor helt nødvendig at konkurranse blir et gjennomgående element i offentlig virksomhet

Dette har etter vår mening vært en styringspinne også for de påfølgende regjeringene, og vært en viktig drivkraft for at store kommersielle velferdsaktører, ofte med utenlandsk eierskap, de siste tiårene har økt sin andel av tjenesteleveransene. Denne økningen har gått på bekostning av både ideelle aktører og på utvikling av offentlige tiltak i egenregi. FO har i en rekke sammenhenger vært sterkt kritiske til regjeringens forståelse på dette punktet.

Velferdstjenesteutvalget bryter da også med en slik forståelse av velferdstjenestene, og understreker gjennomgående disse tjenestenes spesielle karakter. Utvalget drøfter i flere sammenhenger hvordan kompleksiteten i tjenestene skaper utfordringer, særlig når det gjelder samspillet mellom kommersielle tjenesteleverandører, som har inntjening som uttrykt mål, og det offentlige, som har tjenestenes kvalitet og borgernes behov som utgangspunkt. Dette gjelder blant annet når det gjelder kontraktsoppfølging, fastsetting av mål for kvalitet og asymmetrisk informasjon i kontraktsforholdet.

Imidlertid er utvalgets konklusjoner på dette punktet både uklare og sprikende. Dette er i stor grad en funksjon av at flertallet i utvalget har lagt til grunn at det er *ønskelig* å bruke private aktører til å levere velferdstjenester, og at de dermed bare har vurdert hvordan bruken av private kan gjøres mer effektiv.

Det hadde vært en åpenbar styrke for utredningen dersom utgangspunktet isteden hadde vært som det et mindretall i utvalget gikk inn for; å analysere hvordan velferdstjenestene kan leveres samfunnsmessig best mulig, og dermed drøfte effekten både av økt bruk, redusert bruk eller bortfall av bruk av private aktører innenfor velferdstjenestene.

Barnevernets særlige posisjon

Utvalget slår fast at det er særlig krevende å fastsette, måle og kontrollere kvalitet i barnevernstjenestene. Kartleggingen utvalget har gjort viser også at det her er et lite antall aktører som har mesteparten av det private markedet, samt at det har vært en økning av utenlandske aktører de senere år. Innenfor dette feltet mener videre utvalget at det er høy lønnsomhet.

Dette har medført at flertallet i utvalget mener at det innenfor barnevernfeltet må forutsettes klare begrunnelser og betydelig risikovurdering for bruk av private aktører. Et mindretall i utvalget mener derimot at kommersielle aktører bør avgrenses fra å levere tiltak på hele eller deler av barnevernsområdet.

FO vil støtte mindretallets standpunkt i dette spørsmålet. Vi mener at det, på basis av den erfaringen og kunnskapen vi nå har, er på tide å fase ut de kommersielle velferdsleverandørene fra barnevernsfeltet og erstatte dem med oppbygging av tiltak i offentlig egenregi samt systematisk, langsiktig samarbeid med ideelle organisasjoner.

Lønns- og arbeidsforhold

Utvalget har hatt ambisjon om å kartlegge variasjon i lønns- og arbeidsforhold mellom offentlig og private innenfor velferdstjenestene. Heller ikke på dette området mener imidlertid utvalget at man har oppnådd målsetningen, da man ikke har hatt tilgang til de nødvendige data for å kunne gjennomføre en slik sammenlikning. En sammenlikning av pensjonsforhold er for eksempel ikke foretatt

Utvalget slår imidlertid fast at lønnsnivået i gjennomsnitt er ni prosent lavere hos de kommersielle aktørene enn i offentlig sektor. For de ideelle aktørene er lønnsnivået tilnærmet likt. Disse observasjonene er i samsvar med vårt inntrykk.

Vi mener at når det også på dette området viser seg at det er vanskelig å få fram nødvendige data for å finne ut av om det er systematiske ulikheter mellom privat og offentlig sektor, er det en ytterligere god grunn til å vise tilbakeholdenhet med å åpne velferdstjenestene ytterligere for private aktører.

Enkeltpersonsforetak og medleverforskrift

Utvalget er kort innom to spørsmål som er av særlig interesse for FOs medlemmer.

Det ene gjelder bruken av innleide enkeltpersonsforetak istedenfor fast ansatte. Her foreslår utvalget at offentlige oppdragsgivere kontraktfester at det brukerrettede arbeidet hovedsakelig skal utføres av arbeidstakere, det vil si av egne ansatte og ikke av innleide enkeltpersonsforetak. Krav av denne typen stilles allerede i dag av mange kommuner. FO støtter dette standpunktet.

Videre drøfter utvalget kort medleverforskriften, som i utstrakt grad er i bruk innenfor private firma på barnevernsfeltet. Her kommer de kun med forslag om å utarbeide en utfyllende veileder til forskriften, for å sikre at bruk av forskriften er i tråd med intensjonen.

FO mener imidlertid at medleverforskriften bør erstattes av det systemet for langtturnuser som i dag praktiseres innenfor det offentlige. Her etableres langtturnuser etter forhandlinger mellom partene. Gjennom dette sikres det at medleverordninger/langtturnuser etableres der det foreligger god faglige begrunnelse, at det gjøres på en arbeidsmiljømessig og faglig forsvarlig måte og at ordningen kompenseres forholdsmessig.

Utvalget gjør etter vår mening en typisk feil i denne debatten, ved at de blander sammen en medleverordning med selve medleverforskriften. FO er ikke i tvil om at langtturnus/medleverordning i en rekke tilfelle er både faglig ønskelig, og positivt vurdert av ansatte og brukere. FO godkjenner da også løpende en lang rekke avtaler av denne typen. Men det spesielle ved *forskriften* er det denne gir arbeidsgiver anledning til ensidig å innføre en medleverordning – uten drøftinger eller forhandlinger med de ansatte.

FO er derfor skuffet over at utvalget, på tross av en viss problemforståelse, ikke klarer å ta et klarere standpunkt på dette spørsmålet.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Rune Soma
Rådgiver

